

**Seksuaalinen tasavertaisuus -
Sexuellt likaberättigande SETA ry.**
Mannerheimintie 170 A 00300 HELSINKI
Puh: (09) 6812580 vaihde
(09) 68125820 pääsihteeri
Fax: (09) 68125880
E-mail: paasihteeri@seta.fi

1.2.2008

Lausunto arviomuistiosta koskien lapseksiottamisesta annetun lain uudistamistarpeita

Oikeusministeriö on pyytänyt 27.11.2007 päivätyllä kirjeellään Seta ry:ä lausumaan arviomuistiosta koskien lapseksiottamisesta annetun lain uudistamistarpeita. Seta ry haluaa esittää kirjallisesti seuraavia huomioita.

On ilahduttavaa, että lainsäätäjät on vihdoin tarttumassa toimeen ja pyrkii etsimään ratkaisuja samaa sukupuolta olevien vanhempien perheissä elävien lasten epäselvään tilanteeseen. Perhemuodot ovat moninaistuneet selvästi viimeisinä vuosikymmeninä koko suomalaisessa yhteiskunnassa, mukaan lukien heteroseksuaalien muodostamat perheet ja uusperheet. Myös ei-heteroseksuaalien vanhemmoimat lapset elävät monenlaisissa perhemuodoissa. Tällaisten perheiden joukossa on esimerkiksi eri- ja samaa sukupuolta olevien pariin uusperheitä ja yhdessä perustettuja perheitä (esimerkiksi naisparin ja miesparin yhdessä hankkimat ja hoitamat lapset).

Suomalainen lainsäädäntö on haasteen edessä, sillä eri perhemuodoissa elävien lasten edun mukaista on, että heidän tosiasialliset perhesuhteensa huomioidaan yhdenvertaisesti. Lapsia ei tule asettaa eriarvoiseen asemaan heidän vanhempiensa sukupuolen tai perhemuodon perusteella. Arviomuistiossa esitetty perheen sisäisen adoption avaaminen samaa sukupuolta oleville pareille on askel oikeaan suuntaan.

Laki rekisteröidystä parisuhteesta, muutostarve

Pääministeri Matti Vanhasen toinen hallitus on linjannut hallitusohjelmassaan (annettu eduskunnalle 19.4.2007) tavoitteekseen avata niin kutsuttu perheen sisäinen adoptio mies- ja naispareille. Kuten arviomuistiossa (s.4) todetaan, lakiin rekisteröidystä parisuhteesta on kirjattu lain soveltamisen rajoitus 9 §:ään, mikä sulkee perheen sisäisen adoption mahdollisuuden samaa sukupuolta olevilta pareilta. Tästä näkökulmasta käsin Seta haluaa huomauttaa, että yksinkertaisin ja nopein tapa täyttää hallitusohjelman tavoite on muuttaa lakia rekisteröidystä parisuhteesta tältä osin.

Laki lapseksi ottamisesta on joka tapauksessa tulossa uudistettavaksi ja siihen liittyy suuri määrä muutostarpeita. Seta toteaa, että ei välttämättä ole tarpeellista sitoa perheen sisäisen adoption avaamista samaa sukupuolta oleville pareille lain lapseksi ottamisesta uudistustyöhön. Varmistaakseen hallitusohjelman mukainen tavoite avata sisäinen adoptio hallituskauden aikana on toimittava ilman ylimääräisiä viivästyksiä.

Sen sijaan Seta katsoo, että lain lapseksi ottamisen yhteydessä on vakavasti pohdittava muun muassa perheen sisäinen adoption avaamista sekä samaa että eri sukupuolta olevien avopareille. Arviomuistion sivulla 7 esitetään, että kestävä ja vakiintunut parisuhde on lapsen edun mukainen ja että avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen solmiminen on merkki osapuolten halusta solmia pysyvä suhde. Seta korostaa, että myös

avioliiton ja rekisteröidyn parisuhteen ulkopuolella voidaan solmia pysyviä ja kestäviä parisuhteita. Näissä parisuhteissa elää lapsia joiden edun mukaista on mahdollisuus perheen sisäiseen adoptioon. Seta korostaa, että lapsia ei saa asettaa lainsäädännössä eriarvoiseen asemaan heidän vanhempiensa siviilisäädyn takia.

Samalla Seta haluaa tuoda esiin, että laissa rekisteröidystä parisuhteesta saman kohdan, 9 § toisen momentin muuttamisella olisi yksinkertaista ja vaivatonta avata myös perheen ulkoinen adoptio samaa sukupuolta oleville pareille. Lakia rekisteröidystä parisuhteesta valmisteltaessa huolehdittiin siitä, että rekisteröidyssä parisuhteessa elävä henkilö voi parisuhteen rekisteröimisestä huolimatta ryhtyä yksinadoptioon. Tätä linjaa tukee myös tuore Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätös E. B. v. Ranska (2008), jossa Ranskan valtion todettiin syyllistyneen syrjintään, kun avoimesti ei-heteroseksuaaliselta naiselta, joka eli parisuhteessa toisen naisen kanssa, evättiin mahdollisuus yksinadoptioon.

Voidaan perustellusti kysyä, kuinka nyt Suomessa mahdollinen vieraan lapsen yksinadoptio rekisteröidyssä parisuhteessa voisi olla lapsen edun kannalta parempi ratkaisu kuin yhteinen adoptio. On ristiriitaista jos lainsäädännössä korostetaan vakaata ja kestäväää parisuhdetta perheen sisäisen adoption yhteydessä ja yhtäältä kieltäydytään huomioimasta adoptioprosessiin hakeutuvan henkilön kestäväää ja vakaata parisuhdetta samaa sukupuolta olevan henkilön kanssa.

Seta ry toteaa, että niin sanotussa sisäisen ja ulkoisen adoption avaamisessa samaa sukupuolta oleville pareille, ei ole kysymys kahdesta erillisestä kysymyksestä, jotka vaatisivat erillisen yhteiskunnallisen keskustelun, kuten arviomuistiossa esitetään (s. 6-7). Kummassakin adoptioasiassa on kyse lapsen edun toteutumisesta vanhempien sukupuolesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta.

Muita huomioita arviomuistiosta

- Seta pitää sinänsä hyvänä, että sivulla viisi on puollettu mahdollisuutta adoptoida parin lähipiiriin kuuluva lapsi, mutta haluaa muistuttaa, että on myös muita vastaavan kaltaisia tilanteita, esimerkiksi pitkäaikaisesti perhehoitoon sijoitetun lapsen adoptioinen.

- Setalla on sama näkemys kuin on ilmaistu arviomuistion sivulla 7: perheen sisäisestä adoptiosta on jo säädetty laissa lapseksiottamisesta (9 §) siten, että biologisen vanhemman oikeuksista on huolehdittu riittävällä tavalla. Hallitusohjelmaan muotoiltu tavoite toteutuu jo nykyisen säätelyn luomissa puitteissa, kun perheen sisäinen adoptio avataan samaa sukupuolta oleville pareille.

- Seta pitää purkautuneisiin rekisteröityihin parisuhteisiin liittyvää siirtymäsäännöstä hyvin tärkeänä. Säännöstä on kuvattu muistion sivulla 8. Avattaessa perheen sisäistä adoptiota samaa sukupuolta oleville pareille on huomioitava, ettei lakia rekisteröidystä parisuhteesta ole ollut olemassa kuin vasta muutamien vuosien ajan. Siirtymäsäännöksillä on aiheen myös ratkaista niiden hajonneiden perheiden lasten kohtalo, jotka ovat tulleet parin yhteiseksi lapseksi ennen lakia rekisteröidystä parisuhteesta. Siirtymäsäännöksistä säädettyä on myös huomioitava, että koska tähän saakka laki rekisteröidystä parisuhteesta ei ole suonut mahdollisuutta ottaa omaksi lapseksi kumppanin lasta, vaikka lapsi olisi suunnitelmallisesti yhdessä hankittu, kaikki parit eivät ole katsooneet tarpeelliseksi solmia rekisteröityä parisuhdetta, eikä heille ole ollut mahdollista arvioida sen oikeusvaikutuksia tulevaisuudessa, uusien lainmuutosten myötä.

- Seta puoltaa valitusmahdollisuuksien laajentamista adoptioon hakeutuvien henkilöiden oikeusturvan parantamiseksi. Samansukupuolisissa suhteissa elävät henkilöt ovat alttiita syrjiville käytännöille ja Setalla on alustavaa tietoa siitä, että esimerkiksi huoltajuuspäätöksissä eri käräjäoikeuksissa on suuri hajonta. Eriarvoisen kohtelun riskin vuoksi valitusmahdollisuuksien turvaaminen on välttämätöntä. Seta puoltaa valitusmahdollisuutta ottolapsineuvonnan keskeyttämisestä kaikissa adoptiomuodoissa ja muistuttaa laajan asiantuntijoiden käytön merkityksestä yhdenvertaisuuden takaamiseksi hakijoille, jotka ovat epätyypillisiä hakijoita.

3(3)

- Seta puoltaa luvussa 8.7. mainittua mahdollisuutta valittaa hovioikeuden tekemästä päätöksestä koskien lapsen ottamisen vahvistamista.
- Seta puoltaa muistion näkemystä siitä, että erillistä adoptiolupamenettelyä ei tarvita, jos lapsen otettava lapsi asuu jo vakituisesti lapsen ottajan kanssa samassa taloudessa.

Seta kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja haluaa samalla muistuttaa, että on monia tämän muistion ulkopuolelle jääviä lapsen oikeuksien kannalta keskeisiä ja ratkaisua vaativia tilanteita, joista monet liittyvät kysymykseen tosiasiallisen vanhemmuuden juridisesta tunnustamisesta muuttuneessa yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa perhemuotojen moninaisuus on arkitodellisuutta.

Johanna Pakkanen
vs. pääsihteeri
Seta ry